

ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์
ในโสเภณีหญิงและชายจังหวัดภูเก็ต

นางสาวรารวรรณ ไกรเลิศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-080-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

115152792

KNOWLEDGE, ATTITUDE AND BEHAVIOR OF FEMALE AND
MALE PROSTITUTE REGARDING TO HIV INFECTION
IN PHUKET PROVINCE

MISS RAWAN KRAILERT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

for the Degree of Master of Science

Department of Preventive and Social Medicine

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-080-7

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

รารวรรณ ไกรเลิศ : ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์ใน
โสเภณีหญิงและชายจังหวัดภูเก็ต (KNOWLEDGE, ATTITUDE AND BEHAVIOR OF FEMALE
AND MALE PROSTITUTE REGARDING TO HIV INFECTION IN PHUKET PROVINCE)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.นพ.ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร, ศ.นพ.ไพรัช ดิษฐจิต. 110 หน้า.

ISBN 974-584-080-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
การติดเชื้อโรคเอดส์ของ โสเภณีหญิงและชายจังหวัดภูเก็ต โดยการสัมภาษณ์โสเภณีหญิง 351 ราย
โสเภณีชาย 139 ราย ระหว่างเดือน พย.2536 ถึง มค.2537

ผลการศึกษาพบว่า โสเภณีหญิงมีอายุเฉลี่ย 24.5 ปี โสเภณีชายมีอายุเฉลี่ย 22.4 ปี โสเภณี
หญิงส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ขณะที่โสเภณีชายส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยม-
ศึกษาตอนต้น

โสเภณีหญิงและชายมีความรู้ และคะแนนทัศนคติระดับปานกลางและสูง เป็นส่วนใหญ่ อัตราการ
ใช้ถุงยางอนามัย ในโสเภณีหญิงร้อยละ 88.3 ในโสเภณีชายร้อยละ 75.5

จากการทดสอบหาความสัมพันธ์ทางสถิติพบว่า ระดับความรู้ของโสเภณีหญิงและชายมีความสัมพันธ์
กับระดับทัศนคติ อย่างไรก็ตามระดับความรู้ และระดับทัศนคติของโสเภณีหญิงไม่มีความสัมพันธ์อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย ระดับความรู้ของโสเภณีชายไม่มีความสัมพันธ์กับ
พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย แต่ระดับทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย ($p < .05$)

เมื่อทำการเปรียบเทียบ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ประกอบ
อาชีพ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย ระหว่างโสเภณีหญิงและชายพบว่า มีความแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่คะแนนความรู้ ประวัติการเจ็บป่วยเป็นกามโรคไม่มีความแตกต่างกัน ($p > .05$)

ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
สาขาวิชา เวชศาสตร์ชุมชน
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติกร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C545201 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE

KEY WORD: KNOWLEDGE, ATTITUDE, BEHAVIOR, HIV INFECTION, FEMALE AND MALE PROSTITUTE.

RAWAN KRAILERT : KNOWLEDGE, ATTITUDE AND BEHAVIOR OF FEMALE, AND MALE PROSTITUTE REGARDING TO HIV INFECTION IN PHUKET PROVINCE.

THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. DR. PAIBOOL LOHSOONTHORN, ASSO. PROF. DR. PHAIRAJ DEESUDCHIT. 110 pp. ISBN 974-584-080-7

The objectives of this study was to determine general information, knowledge, attitude and behavior concerning HIV infection of female and male prostitutes in Phuket Province by interview 351 female and 139 male prostitutes from November 1993 and January 1994.

It was found that the average age of female and male prostitutes were 24.5 and 22.4 years old respectively. Most of female prostitutes had primary level of education, or lower, while most of male prostitutes had secondary level of education.

Most of female and male prostitutes had a medium range of attitude score. The rate of using condom for female and male prostitutes were 88.4% and 75.5% respectively.

It was also found that the level of knowledge of female and male prostitutes had significant association with the level of attitude. However, the knowledge and attitude of female prostitutes had no association with the behavior of condom usage. The level of knowledge of male prostitutes also had no association with behavior, which contrast with the level of attitude ($p < 0.05$)

There were statistically significant different ($p > 0.001$) between female and male prostitutes regarding the following factors, age, education, income, marital status, times being prostitute, attitude score, and behavior of using condom. Nevertheless, there was no difference ($p > 0.05$) in knowledge score and history of venereal disease between the two groups.

ภาควิชา..... เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

สาขาวิชา..... เวชศาสตร์ชุมชน

ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิสิต..... สุภาวรณ์ มกรกิจ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... วิมลดา ใจดี

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... ภาวดี ๑๕๐๒๖

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม ที่ได้อบรมสั่งสอนและถ่ายทอด ความรู้ ประสบการณ์ด้วยความเอาใจใส่ และช่วยสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์นายแพทย์ไพฑูริย์ โสภนทร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้คอยตรวจสอบ ให้คำแนะนำเพื่อให้งานวิจัยนี้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์นายแพทย์ไพรัช ดีสุดจิต ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รวมทั้งนายแพทย์สมศักดิ์ รักดีวงศ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าคอยเอาใจใส่ให้คำแนะนำและให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าได้รับความช่วยเหลือ และความร่วมมือ เป็นอย่างดี จากนายแพทย์สมบัติ แทนประเสริฐสุข กองเอดส์ และนายแพทย์สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต ที่ได้ช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างขึ้น เพื่อใช้งานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ไม่สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต คุณเอมอร กิตติชรกุล คุณผดุงเกียรติ อุทกเสนีย์ และเจ้าหน้าที่งานกามโรคและเอดส์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต โรงพยาบาลกะทู้ (ป่าตอง) สถานีอนามัยตำบลกะรน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ พี่ น้อง และเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท สาขาเวชศาสตร์ชุมชนทุกท่าน ที่คอยสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

ราวรรณ ไกรเลิศ

สารบัญ

ช

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ

บทที่

1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
คำถามของการวิจัย	6
วัตถุประสงค์ทั่วไปของการวิจัย	6
วัตถุประสงค์เฉพาะ	6
สมมติฐานของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8
ค่านิยมที่ใช้ในการวิจัย	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	11
ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย	11
ข้อจำกัดในการวิจัย	11
2. ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	12
ความรู้เรื่องกับโรคเอดส์	16
ความรู้เกี่ยวกับโรสเกณณี	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ระเบียบวิธีวิจัย	29
รูปแบบการวิจัย	29
กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือก	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	34
4. ผลการวิจัย	36
หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมของโรสเกนิหญิง ชาย	37
หมวดที่ 2 ความรู้เรื่องโรคเอดส์ของโรสเกนิหญิงและชาย.....	43
หมวดที่ 3 ทักษะติดต่อโรคเอดส์ของโรสเกนิหญิงและชาย.....	46
หมวดที่ 4 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์ของโรสเกนิหญิงและชาย	49
หมวดที่ 5 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของโรสเกนิ หญิงและชาย	63
หมวดที่ 6 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะกับพฤติกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์ของโรสเกนิหญิงและชาย.....	71
หมวดที่ 7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ความรู้ทักษะ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อ โรคเอดส์ระหว่างโรสเกนิหญิงและชาย	76
5. อภิปรายผลการวิจัย	86
- ข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมของโรสเกนิหญิงและชาย...	86
- ความรู้เรื่องโรคเอดส์ของโรสเกนิหญิงและชาย	87
- ทักษะติดต่อโรคเอดส์ของโรสเกนิหญิงและชาย	88
- พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์ของโรสเกนิหญิงและชาย.....	88

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม กับ ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์ของโสเภณีหญิง และชาย	90
- ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะคิดกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรค เอดส์ของโสเภณีหญิงและชาย	91
- การเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไป ทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ระหว่างโสเภณีหญิงและชาย....	92
6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	93
- สรุปผลการวิจัย	93
- ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	94
- ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	95
รายการอ้างอิง	96
ภาคผนวก แบบสอบถาม	102
ประวัติผู้วิจัย	110

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 ผลการศึกษาการเฝ้าระวังโรคเฉพาะพื้นที่ของกลุ่มเสี่ยงในประเทศไทย . .	2
1.2 จำนวนผู้ป่วยเอดส์ในประเทศไทยแยกตามปัจจัยเสี่ยงและปีที่เริ่มป่วย ปี พ.ศ. 2527-2536	3
3.1 แสดงจำนวนสถานบริการทางเพศ และจำนวนโสเภณีหญิงและชาย จังหวัดภูเก็ต	30
3.2 แสดงจำนวนตัวอย่างของโสเภณีหญิง จำแนกตามประเภทสถาน บริการทางเพศ	31
4.1 แสดงจำนวนตัวอย่างโสเภณีหญิงที่สุ่มได้ จำแนกตามสถานบริการทางเพศ	36
4.2 แสดงจำนวนและร้อยละทางข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากร เศรษฐกิจและ สังคม ของโสเภณีหญิง และชายจังหวัดภูเก็ต	40
4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับความรู้ของโสเภณีหญิงและชาย	44
4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของโสเภณีหญิงและชายที่มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ที่ ถูกต้อง	45
4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับทัศนคติของโสเภณีหญิงและชาย	47
4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของคะแนนทัศนคติของโสเภณีหญิงและชาย	48
4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์ ในโสเภณีหญิงและชาย	50
4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของโสเภณีหญิงและชาย จำแนกตามพฤติกรรม การดื่มเหล้า, เบียร์ ประวัติการใช้ยาเสพติดชนิดฉีด	51
4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย เหตุผลของการ ไม่ใช้ถุงยางอนามัย ผู้ตัดสินใจใช้ถุงยางและการปฏิบัติตัวเมื่อถูกค้าไม่ใช้ ถุงยางของโสเภณีหญิงและชาย	52
4.10 แสดงจำนวนและร้อยละของการใช้ถุงยางอนามัยกับสามี/ภรรยา/คู่ขา ประจำของโสเภณีหญิงและชาย	54

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของปัญหาการใช้ถุงยางอนามัยและสาเหตุของปัญหา ของโรส เภณิหญิงและชาย	55
4.12 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้เพศสัมพันธ์ทางปากและการใช้ ถุงยาง เมื่อมีเพศสัมพันธ์ทางปากของโรส เภณิหญิงและชาย	56
4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้เพศสัมพันธ์ทางทวารหนักและ การใช้ถุงยางของโรส เภณิหญิงและชาย	57
4.14 แสดงจำนวนและร้อยละของโรส เภณิหญิงและชาย จำแนกตามพฤติกรรม การตรวจสุขภาพ การตรวจเลือด การป่วยเป็นกามโรค การร่วมเพศ ระหว่างป่วยและการรักษาตัว	59
4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้บริการทางเพศ สัณฐานวิทยาของ ลูกค้าชาย หญิง ลักษณะการใช้เพศสัมพันธ์กับลูกค้าชาย หญิงของโรส เภณิ หญิงและชาย	61
4.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำงานบริการ ทางเพศกับระดับความรู้ของโรส เภณิหญิงและชาย	64
4.17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำงานบริการ ทางเพศกับระดับทัศนคติของโรส เภณิหญิง และชาย	65
4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับพฤติกรรมการดื่มเหล้า เบียร์ และการใช้ถุงยางอนามัยของโรส เภณิหญิงและชาย	67
4.19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาทำงานบริการทางเพศกับพฤติกรรม การใช้ถุงยางฯ การตรวจเลือด และการเจ็บป่วยเป็นกามโรคของ โรส เภณิหญิงและชาย	69
4.20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้เรื่องโรคเอดส์กับระดับทัศนคติต่อ โรคเอดส์ของโรส เภณิหญิงและชาย	71
4.21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับ พฤติกรรมการดื่มเหล้า เบียร์ การใช้ถุงยางอนามัย ของโรส เภณิหญิงและชาย	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
4.22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติกับพฤติกรรมการดื่มเหล้า เบียร์และ การใช้ถุงยางอนามัยของโรสเกณีหญิงและชาย	74
4.23 แสดงการเปรียบเทียบอายุ ระหว่างโรสเกณีหญิงและชาย	76
4.24 แสดงการเปรียบเทียบระดับการศึกษาของโรสเกณีหญิงและชาย	77
4.25 แสดงการเปรียบเทียบรายได้ระหว่างโรสเกณีหญิงและชาย	77
4.26 แสดงการเปรียบเทียบสถานภาพสมรสระหว่างโรสเกณีหญิงและชาย	78
4.27 แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาที่ทำงานระหว่างโรสเกณีหญิงและชาย ..	79
4.28 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ระหว่างโรสเกณีหญิงและชาย	79
4.29 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติต่อโรคเอดส์ของโรสเกณีหญิงและชาย.	80
4.30 แสดงการเปรียบเทียบความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างโรสเกณี หญิงและชาย	80
4.31 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการดื่มเหล้า, เบียร์ การใช้ถุงยางอนามัย การมีเพศสัมพันธ์ ทางปาก ทางทวารหนัก การตรวจสุขภาพ การตรวจเลือด การป่วยเป็นกามโรค ของโรสเกณีหญิงและชาย.....	81